

Elk jaar sturen verschillende beroepsorganisaties voor ruimtelijke planning (ISOCARP, IFHP, ECTP-CEU, AESOP) jonge professionals naar de 'European Urban Summer School'. Aan de Universiteit van Westminster (Londen) bogen die zich deze zomer tien dagen lang over de toekomst van ontwerp en planning in tijden van schaarste. Seppe De Blust was erbij aanwezig.

Seppe De Blust socioloog, ruimtelijk planner, Stramien
Björn Bracke ruimtelijk planner, Omgeving
Clenn Kustermans ruimtelijk planner, Omgeving

Klimaatverandering. Verlies van biodiversiteit. Globalisering. Uitputting van natuurlijke hulpbronnen. Groeiende ongelijkheid. Financiële crisis. Dat zijn de overheersende - en vaak verlamdende - omstandigheden waarin ruimtelijk ontwerp en ruimtelijk beleid zich vandaag ontwikkelen. In tijden van snelle en ogenschijnlijk onomkeerbare veranderingen moeten architecten, stedenbouwkundigen en ruimtelijk planners werk maken van een meer kritische benadering van planning en ontwerp die rekening houdt met deze schaarste. Er is behoefte aan een nieuwe benadering. Die zal gestoeld moeten zijn op creativiteit en zich niet tot louter fysieke interventies mogen beperken.

Om de relatie tussen schaarste en creativiteit in een verstedelijkte context te onderzoeken werd in 2008 met het onderzoeksproject SCIBE (*'Scarcity and Creativity in the Built Environment'*) gestart. Een onderzoeksgroep met vertegenwoordigers van universiteiten uit vier Europese steden (Londen, Oslo, Reykjavik en Wenen) bestudeert de invloed van schaarste op de creativiteit van de verschillende bij architectuur en stedenbouwkundig ontwerp betrokken actoren. Op de derde *'European Urban Summer School'* (EUSS) werd de betekenis van het concept *'schaarste'* grondig bediscussieerd door jonge ontwerp- en planningsprofessionals uit Europa en daarbuiten. Het universele karakter van schaarste en de algemene besparingswoede in de westerse wereld zorgen ervoor dat overal in Europa de trends in het ruimtelijk beleid opvallend gelijkend zijn.

Schaarste en besparingen

Ons vak dobbert - zoals de meeste disciplines - mee op het economische tij. In tijden van overvloed gaat het ons voor de wind. In tijden van crisis wordt ruimtelijke planning - onder het mom van besparingen - tot het allernoodzakelijkste beperkt. 'Het is nu eenmaal economische crisis.' 'We moeten besparen, mensen.' 'We leven in tijden van

schaarste, we moeten allemaal een stapje terug doen.' Aanvankelijk werd de kaasschaaf nog gehanteerd, al gauw werd het slagersmes bovengehaald. Het is crisis. En de enige uitweg is: besparen, besparen en nog eens besparen. Basta.

Schaarste heeft de rol en de werking van ruimtelijke planning dus onmiskenbaar beïnvloed, zowel voor publieke als voor private actoren. Er moet worden generationaliseerd en bespaard. In de meeste landen leidt dat tot stevige discussies over de herverdeling van bestuurlijke verantwoordelijkheden (tussen bijvoorbeeld lokale en hogere overheden), het vergroten van investeringsmogelijkheden en het creëren van synergie tussen publieke en private sector. Zelfs in de twee landen met de langste planningstraditie in Europa lijkt de positie van ruimtelijke planning steeds meer te verzwakken. Volgens

de Britse premier David Cameron ligt de inertie van het planningsapparaat mee aan de basis van de economische crisis in het Verenigd Koninkrijk. Een sterk versoepeld vergunningenkader moet de Britse bouwsector de komende jaren een nieuwe impuls geven. Ruimtelijke

ontwikkeling wordt in het VK nog slechts beoordeeld op basis van businessplannen en van de financiële middelen van de bouwheer.

Dezelfde tendens naar minder regelgeving en een soepele overheid was de voorbije jaren ook in Nederland merkbaar. In Nederland wordt openlijk getwijfeld aan het nut van bestemmingsplannen - die zouden immers vooruitgang in de weg staan. Om de crisis te boven te komen wordt vooral op private investeringen gerekend.

Ook in Vlaanderen is de economische crisis - en de daarmee gepaard gaande schaarste - een uitgangspunt van het ruimtelijk beleid. In zijn beleidsnota ('Een ruimtelijk beleid voor en op het ritme van de maatschappij - Ambitieuw in een moeilijke context') noemt Vlaams minister Philippe Muyters het de opdracht van de ruimtelijke ordening ervoor te zorgen dat Vlaanderen in deze barre economische tijden uitgroeit tot een top-regio in Europa. Ruimtelijke ordening moet in de visie van de bevoegde minister de voorwaarden scheppen waaronder maatschappelijke uitdagingen →

—
'Duurzaamheid is een uitgeholde term'